

Karel De Clerck, *Prof. Fabrice Polderman. Ambitieux en mysterieus*, Gent, Archief van de Universiteit Gent, 2005, 80 pp., ill., ISBN 90-75184-47-6 (Uit het verleden van de RUG, nr. 44).

De vrijzinnige onderwijzerszoon Fabrice Polderman (Nieuwpoort, 1885-Rio de Janeiro, 1948) moet een opmerkelijke en intrigerende figuur zijn geweest. Hij behaalde zowel het doctoraat in de Germaanse als dat in de Romaanse filologie, respectievelijk aan de Gentse en de Luikse universiteit, en hij huwde drie keer, achtereenvolgens met een Engelse, een Georgische en een Duitse vrouw. Toen hij tijdens de Eerste Wereldoorlog een tijdlang in Wales verbleef, stond hij in contact met de echtgenote van de Britse toppoliticus van Welshe origine David Lloyd George. Polderman was vanaf 1919 hoogleraar Duitse literatuur en taalkunde aan de Gentse universiteit en fungeerde in de jaren 1920 bovendien als kabinetschef van diverse Belgische ministers van Kunsten en Wetenschappen (eerst van de liberalen Eugène Hubert en Leon Leclère en later van de socialist Camille Huysmans). Als hij tenminste niet in het buitenland verbleef... Bij het begin van de Tweede Wereldoorlog verliet (ontvluchtte?) Polderman België definitief in nogal mistige omstandigheden. Hij overleed in Brazilië op 63-jarige leeftijd, nadat hij aan de overzijde van de Atlantische Oceaan nog twee Franstalige boeken over de politieke actualiteit in zijn geboorteland had gepubliceerd.

Als taal- en literatuurwetenschapper en -docent gooide Polderman – ondanks zijn begaafdheid en belesenheid – niet bepaald hoge ogen, en dat was allicht ook zijn bedoeling niet. Maar hij ontwikkelde zich in de universitaire wereld en daarbuiten wel tot een getalenteerde lobbyist, om niet te zeggen een handige opportunist, en hij arrangeerde ook allerhande min of meer onduidelijke en zelfs dubieuze transacties van onder andere kunstwerken.

Uit de boeiende studie die de Gentse emeritus en voormalige universiteitsarchivaris Karel De Clerck onlangs aan hem wijdde, komt Polderman vooral naar voren als een in tal van opzichten enigmatische en ongrijpbare figuur. Zijn biografie typeert deze vooral achter de coulissen bedrijvige academicus als een “*strateeg (of goochelaar?)*” (p. 43), die ook een beslissende rol speelde bij de benoeming van de literator Karel Van de Woestijne – wiens broer Gustave in 1919 Polderman had geportretteerd – tot hoogleraar aan de Gentse Rijksuniversiteit in 1920 (zie daarover *Wetenschappelijke tijdingen*, jg. 62, 2003, nr. 2, pp. 112-136). Ook het eerherstel (in 1925) van de onterecht van activisme beschuldigde vrijzinnige flamingant, atheneumdirecteur en Multatuli-promotor Julius Péé was hoofdzakelijk het werk van zijn oud-leerling Polderman.

Hoewel Polderman zich voordien – afgezien van vage en nooit verwezenlijkte plannen voor “*een Vlaamsch dagblad dat zich boven onze politiek zou kunnen verheffen*” (p. 26) – nooit uitdrukkelijk voor de Vlaamse beweging had geïnteresseerd, schreef hij in de herfst van 1914 in een Brits weekblad dat “*instruction in Flemish, for everybody in Flanders, from the cradle to the university is not only a sentimental demand, but an economic necessity*” (p. 34). Dat zou volgens hem met name de interne cohesie van de Belgische staat ten goede (moeten) komen, die hij als docent en politiek adviseur vanuit zijn optiek ook mee hoopte te bevorderen via zijn pragmatische medewerking aan de geleidelijke vernederlandsing van de Gentse universiteit – en in het bijzonder de faculteit letteren en wijsbegeerte – na de Eerste Wereldoorlog. “*Il est juste d’accorder aux Flamands une université. Cette université ne doit pas se créer au dépens de l’université française de Gand. Il faut procéder par étapes, éviter toute contrainte et donner loyalement et sans lésiner aux Flamands qui le désirent un enseignement supérieur dans leur langue*” (p. 47), zo noteerde deze in het Frans zeer beslagen Vlaming daaromtrent midden 1921.

Hoewel de auteur – filoloog van opleiding, maar al jaren ook actief bezig met geschiedenis – zich bijzonder verdienstelijk toont inzake het reconstrueren van “*de levensloop van een rusteloze en raadselachtige Polderman*” (p. 9), geeft hij ruiterlijk toe dat er na zijn speurtocht helaas nog heel wat blinde vlekken overblijven. Vooral wat de periode vanaf ongeveer 1930 betreft, wanneer Polderman zowel meer afstand nam van de Gentse universiteit als van de Belgische politiek en hij geleidelijk uit het publieke gebeuren verdween. Meer in het algemeen worden de vele relaties en contacten van Polderman meestal zonder meer geconstateerd, zonder dat wordt uitgelegd of verklaard wanneer en hoe die precies totstandkwamen.

Ondertussen vormt deze biografische schets door Karel De Clerck alvast een inspirerende en aantrekkelijke uitnodiging voor verder en nader historisch onderzoek omtrent Fabrice Polderman en de uiteenlopende milieus en kringen die hij zowel in het binnen- als het buitenland frequenteerde. Misschien een idee - in het kader van de culturele samenwerking binnen het Nederlandse taalgebied - voor een project van het eerder dit jaar aan de Groningse universiteit opgerichte 'Biografie Instituut'? Als de gerenommeerde Nederlandse publicist Jérôme Louis Heldring vaststelt dat *“er geen beter voorbeeld is van een geslaagde emancipatie dan dat hetwelk Vlaanderen de laatste honderd jaar gegeven heeft (hoewel het aan Nederland grotendeels voorbijgegaan is)”* (NRC Handelsblad, 9 juni 2005), dan zou dat – als een kleine compensatie voor die onachtzaamheid – eigenlijk toch wel moeten kunnen... [NICO VAN CAMPENHOUT]